

Standardizacija medicinskog nazivlja kao temelj djelotvorne komunikacije

Čikeš, Nada

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:223276>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-21**



Repository / Repozitorij:

[Dr Med - University of Zagreb School of Medicine](#)
[Digital Repository](#)



Standardizacija medicinskog nazivlja kao temelj djelotvorne komunikacije

Nada Čikeš

Sveučilište u Zagrebu Medicinski fakultet

Povijest hrvatskoga medicinskog nazivlja

Pokušaj stvaranja hrvatskoga medicinskog nazivlja u 19.stoljeću

prvi medicinski rječnik, jedan od prvih strukovnih rječnika

Ivan Dežman: Rječnik liječničkoga nazivlja, Zagreb 1868

Dvije razine uloge stručne terminologije u medicini

- komunikacija među stručnjacima, usmena ili u pisanom tekstu,
 - posebice podučavanje studenata medicine i liječnika
- primjena stručnog jezika u komunikaciji između liječnika i bolesnika

Razvoj hrvatske medicinske terminologije

- izrazi usvojeni u narodu, koji su označavali bolesti ili stanja, medicinske postupke i drugo
- nazivi koje su liječnici unosili u medicinsku terminologiju, a zahtjevala ih je medicinska praksa
 - neki su se nazivi uvriježili i održali
 - neki su zaboravljeni
 - neki su smatrani nepodobnima i nestali

Razvoj hrvatske medicinske terminologije: nazivi globalnog značenja

- Tradicionalni stručni termini
 - najčešće latinskog ili grčkog podrijetla
- Razvoj fundamentalnih bioloških spoznaja i tehnologije → novi termini
 - najčešće engleskog podrijetla

Potrebno je procijeniti primjenu naziva u hrvatskom jeziku:

postavlja se pitanje uvođenja globalno prihvaćenih naziva u hrvatski jezik u kroatiziranom obliku i/ili prihvatanje prikladne hrvatske riječi.

Iskustvo Rječnika medicinskog nazivlja

Potreba uravnoteženog pristupa u odabiru naziva u rječniku - rasprava:

- o starim hrvatskim terminima (katkada napuštenim i predmjnjevano arhaičnim),
- o kroatiziranim globalizmima
- o pokušajima uvođenja novih hrvatskih inačica za medicinske nazine
- o (smionim) terminološkim prijedlozima autora natuknica

Utjecaj izbora naziva na standardizaciju

Odluka redakcije nakon rasprave:

- Odabrani naziv → vodeća natuknica obuhvaća definiciju i ostala obilježja, a alternativni termini se upućuju na odabranu natuknicu
- odgovornost odluke, jer rječnik može imati utjecaj na hrvatsku medicinsku terminologiju

Primjer 1

alergijski bronhitis – bronchitis allergica [grč.

βρόγχος = dušnica + -itis + grč. ὄλλος = drugi + grč. ἔργον = djelo] Alergijska upala dušnica. e allergic bronchitis f bronchite allergique nj allergische Bronchitis

alergijski egzem – eczema allergicum [grč. ἔκ-

ζεμα = osip + grč. ὄλλος = drugi + grč. ἔργον = djelo] Osip kao izraz alergijske reakcije. e allergic eczema f eczéma allergique nj allergisches Ekzem

Primjer 2

dorsum manus → hrbat šake

dorsum nasi → nosni hrbat

dorsum pedis → hrbat stopala

Primjer 3

nadlanica → hrbat šake

nadlopatična arterija – arteria suprascapularis [grč. ὑπτηρία = žila kucavica + lat. supra = gore + lat. scapula, -ae, f. = lopatica] Malena arterija koja dolazi na lateralnu stranu lopatice kroz lo-patičnu usjeklinu. e suprascapular artery f artère sus-scapulaire nj obere Schulterblattschlagader

nadlopatična vena – vena suprascapularis [lat. vena, -ae, f. = krvna žila + lat. supra = gore + lat. scapula, -ae, f. = lopatica] Vena koja prati isto-imenu arteriju i ulijeva se u vanjsku jugularnu, ili katkad u potključnu venu. e suprascapular vein f veine sus-scapulaire nj Vena suprascapularis

Primjer 4

broja doza za umjetno osjemenjivanje. e extender
for semen, diluter for semen f diluant du sperme
nj Spermaverdünner

razrokost → strabizam

razudba – obductio, -onis, f. [lat. *obductio, -onis*,
f. = zastiranje, pokrivanje] Otvaranje mrtvog
tijela s namjerom da se istraži njegova grada ili da
se pronađu sve patološke promjene i neposredan
uzrok smrti. Sin.: obdukcija, autopsija, nekropsija.
e autopsy, necropsy, necroscopy, dissection,
coroner's inquest f autopsie, nécropsie nj Ob-
duktion, Leichenschau, Nekropsie

razudbeničar → obducent

razum – intellectus, -us, m. Sposobnost shvaća-
nja pojmove, logičnoga mišljenja, rasuđivanja,
raščlanjivanja, spajanja, zaključivanja. Sin.: pa-
tološki razum, intelekt, intellectus, Intelligenz

Primjer 5

rupa i dviju širokih postranih hrskavičnih ploča. e thyroid cartilage f cartilage thyroïdien nj Schildknorpel

štitna zglobna ploha – **facies articularis thyroidea** [lat. facies, -iei, f. = lice + lat. articulus, -i, m. = zglob + grč. θυρεός = duguljasti štit + grč. ειδος = lik] Malena, okruglasta zglobna ploha uz aboralni rub prijelaza ploče u luk prstenaste hrskavice. Služi za uzgobljenje s aborálnim rošćićem štitne hrskavice. e facet for thyroid cartilage f facette pour le cartilage thyroïde nj Facies articularis thyreoidea

štitna žlijezda → štitnjača

štitni otvor – **foramen thyroideum** [lat. foramen,

e thyroptial yingens muscle f thyreopharyngeal muscle ryngien nj Musculus thyreopharyngicus

štitnjača – **glandula thyreoidea** [lat. glandula, -ae, f. = žlijezda + grč. θυρεός = duguljasti štit + grč. ειδος = lik] Endokrina žlijezda koja izlučuje hormone tiroksin i trijodtironin. Nalazi se uz dušnik u blizini grkljana. Sastoji se od desnog i lijevog režnja koji su obično međusobno spojeni različito građenim istmusom. e thyroid gland f glande thyroïde nj Schilddrüse

štitonosé – **Chondrostei** Podrazred riba zrakoperki (Actinopterygii) s djelomično hrskavičnim skeletom (npr. jesetre). e Chondrostei nj Weichknochenfische

Primjer 6

krvožilni bedreni otvor – lacuna vasorum [lat. lacuna, -ae, f. = rupa + lat. vas, vasis, n. = posuda] Otvor ispunjen vezivnim tkivom, vanjskom ili jačnom arterijom i venom te dubokim preponskim limfnim čvorovima. Povezuje trbušnu šupljinu i bedreni prostor. Okružuje ga bedreni prsten. U čovjeka kroz njega mogu proći zavoji crijeva. e lacuna vasorum f anneau crural nj Lacuna vasorum

krvožilni luk kralješka – arcus haemalis [lat. arcus, -us, m. = luk + grč. αἵμα = krv] Koštani luk s ventralne strane tijela repnih kralježaka u nekih životinja. Više lukova tvori žlijeb za prolaz repnih krvnih žila. e hemal arch nj Haemalbogen, Arcus haemalis

krvožilni sloj žilnice – lamina vasculosa [lat. lamina, -ae, f. = ploča + lat. vasculum, -i, n. = posudica] Najdeblji dio žilnice. Čine ga mnogobrojne krvne žile i između njih rijetko vezivno tkivo s mnogo pigmentnih stanica, kromatofora. e vascular lamina of the choroid f couche vasculaire de la choroïde nj Lamina vasculosa, Zweite Schicht der Aderhaut des Auges

krvožilni sustav Sustav arterijskih, venskih i kapilarnih krvnih žila. e vascular system f système vasculaire nj Gefäßsystem

krvožilni šum – murmur vasculare [lat. murmur, -uris, n. = šum + lat. vasculum, -i, n. = posudica] Patološki šum što se čuje nad krvnom žilom zahvaćenom aneurizmom, novotvorinom ili sličnim promjenama. e vascular murmur f souffle vasculaire nj Gefäßgeräusch

krvožilni vlasac – *Angiostrongylus vasorum* Oblic koji uzrokuje bolest angiostrongilozu. e Angiostrongylus vasorum f Angiostrongylus vasorum, strongle des vaisseaux nj Angiostrongylus vasorum

Neke dileme i problemi

- Eponimi

Morbus Bechterew

Morbus Marie-Strümpell

Behtjerevljeva bolest

ankilozantni spondilitis

Gerbezius-Morgagni-Adams-Stokesov
sindrom

Adams-Stokesov sindrom

- Akronimi - primjeri

PSA (engl. prostate-specific antigen)

= antigen specifičan za prostatu

(*NE* prostata specifičan antigen niti ASP!!)

u pisanom tekstu: antigen specifičan za prostatu (PSA,
od engl. prostate-specific antigen)

NK-stanice ili stanice NK

(engl. Natural killer cells)

NE stanice prirodni ubojice

njem: NK Zellen; fran: cellules NK

- Složenice
protutijelo, *NE* antitijelo,
ali autoantitijelo? autoprotutijelo?
- Tvorba pridjeva
ventrikularni – ventrikulski
glomerularni – glomerulski

Zaključak

Standardizacija medicinskog nazivlja je temelj medicinske komunikacije

U standardizaciji nazivlja neophodna je suradnja stručnjaka iz područja biomedicine i lingvistike